

เสถียรภาพของร่องและหลุมที่ขุด

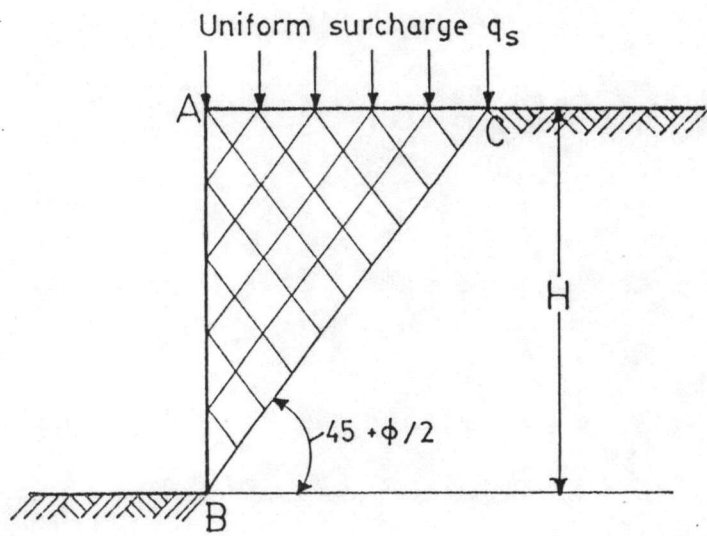
3.1 เสถียรภาพของร่องที่ขุดโดยปราศจากสิ่งช่วยเสริมเสถียรภาพ

การขุดร่องหรือเจาะหลุมในบางครั้ง ถ้าหากสภาพของดินที่จะขุดหรือเจาะมีความแข็งแรงเพียงพอแล้ว ก็สามารถที่จะขุดเจาะให้ได้ความลึกตามที่ต้องการได้โดยไม่จำเป็นต้องใช้ค้ำยันหรือสิ่งช่วยเสริมเสถียรภาพอย่างอื่น ผลที่ได้ คือ สามารถทำงานได้รวดเร็วเพราะได้ลดขั้นตอนการทำงานลงไป ตลอดจนมีความคล่องตัวในการทำงานสูง ทำให้ประหยัดเวลาและค่าใช้จ่ายลงได้อย่างมาก โดยเฉพาะอย่างยิ่งค่าใช้จ่ายที่เกิดขึ้นเกี่ยวกับเครื่องจักร เครื่องมือ อุปกรณ์และวัสดุที่จะนำมาใช้เพื่อช่วยเสริมเสถียรภาพ แต่อย่างไรก็ตาม ในการทำงานจริงสภาพของดินไม่ได้เอื้ออำนวยให้ทำการขุดร่องหรือเจาะหลุมโดยปราศจากสิ่งช่วยเสริมเสถียรภาพได้เสมอไป เช่น การขุดร่องหรือเจาะหลุมในแนวตั้งในชั้นดินทรายจะเป็นไปไม่ได้ หากไม่มีการห่อกันผนังของร่องหรือหลุมที่ขุด การขุดร่องหรือหลุมในดินทรายแห้ง ถ้าหากให้ผนังที่ขุดทำมุมกับแนวราบ (i) น้อยกว่ามุมเสียดทานภายในของทราย (ϕ) ในสภาพร่วนแล้วก็ย่อมจะทำได้และมีส่วนปลอดภัยเท่ากับ $(\tan \phi) / (\tan i)$

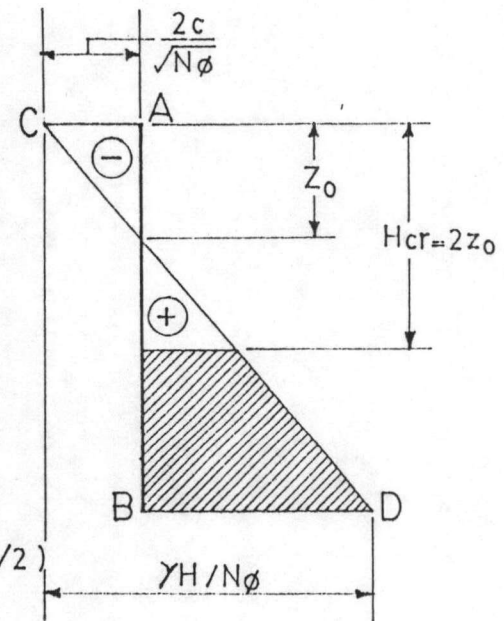
การขุดร่องในดินเหนียวนั้น สามารถที่จะกระทำได้โดยปราศจากสิ่งช่วยเสริมเสถียรภาพ โดยมีเงื่อนไขว่าดินจะต้องอยู่ในสภาพอิ่มตัว และปริมาณน้ำในดินไม่เปลี่ยนแปลง เมื่อมีแรงมากระทำ TERZAGHI AND PECK (1948) ได้ศึกษาและวิเคราะห์เสถียรภาพของร่องที่ขุดโดยสมมุติว่าจะเกิดการพังทลายของดินตามแนว BC ดังแสดงในรูปที่ 3.1 ซึ่งจะแสดงความสัมพันธ์ระหว่างสมบัติของดินและความลึกวิกฤตดังนี้

$$z_o = \frac{2c}{\gamma} \tan (45^\circ + \phi/2) \quad (3.1)$$

$$H_{cr} = 2z_o = \frac{4c}{\gamma} \tan (45^\circ + \phi/2)$$

[ก]

[ข]

รูปที่ 3.1 แสดงให้เห็นลักษณะการพิบัติของร่องที่ขุดดินเหนียว

(ก.) รูปตัดผ่านร่องที่ขุด (ข.) ความดันของดินที่เกิดขึ้นในแนวราบ

- ในเมื่อ z_0 = ความลึกที่ซึ่งพอดีทำให้ความเค้นในแนวราบมีค่าเป็นศูนย์
 γ = หน่วยน้ำหนักของดิน
 c = ความเชื่อมแน่นของดิน
 H_{cr} = ความลึกวิกฤตของร่องที่ขุด
 ϕ = มุมเสียดทานภายในของดิน

ดังได้กล่าวแล้วว่า การพิจารณาได้สมมุติให้ดินเหนียวอยู่ในสภาพอิ่มตัว ซึ่งมีผลทำให้มุมเสียดทานภายในของดินมีค่าเป็นศูนย์ ($\phi = 0$) จากการแทนค่า $\phi = 0$ ลงในสมการที่ (3.2) จะได้

$$H_{cr} = \frac{4c}{\gamma} \quad (3.3)$$

ถ้าหากมีน้ำหนักจากภายนอกมากระทำในลักษณะกระจายสม่ำเสมอบนพื้นดินบริเวณขอบร่องที่ขุดด้วยแล้ว น้ำหนักที่มากกระทำนี้จะส่งผลไปถึงเสถียรภาพของร่องที่ขุดด้วย ดังนั้น ความลึกวิกฤต คือ

$$H_{cr} = \frac{4c - 2q_s}{\gamma} \quad (3.4)$$

แต่เนื่องจากบริเวณขอบร่องจะเกิดแรงดึงขึ้น ทำให้เกิดรอยแยกขึ้นที่ผิวดิน TERZAGHI (1941) และ TERZAGHI AND PECK (1976) ได้ค้นพบว่า รอยแยกที่เกิดขึ้นจะลึกกลงไปในดินประมาณครึ่งหนึ่งของความลึกที่ขุด ด้วยเหตุนี้จะทำให้ความลึกวิกฤตของร่องที่ขุดลดลงไปจากสมการที่ (3.3) ครึ่งหนึ่ง ดังนั้น

$$H_{cr} = \frac{2c}{\gamma} \quad (3.5)$$

เป็นที่ปรากฏโดยชัดแล้วว่า การเกิดรอยแยกเนื่องจากแรงดึงที่เกิดขึ้นภายในมวลดินนั้นจะมีผลต่อเสถียรภาพของร่องที่ขุด และในบางครั้งจะไม่ปลอดภัยหากสมมุติว่ามวลดินสามารถที่จะต้านทานแรงดึงในแนวราบที่เกิดขึ้นได้ แต่อย่างไรก็ตาม เมื่อระดับน้ำใต้ดินอยู่ที่ระดับผิวดินหรือใกล้

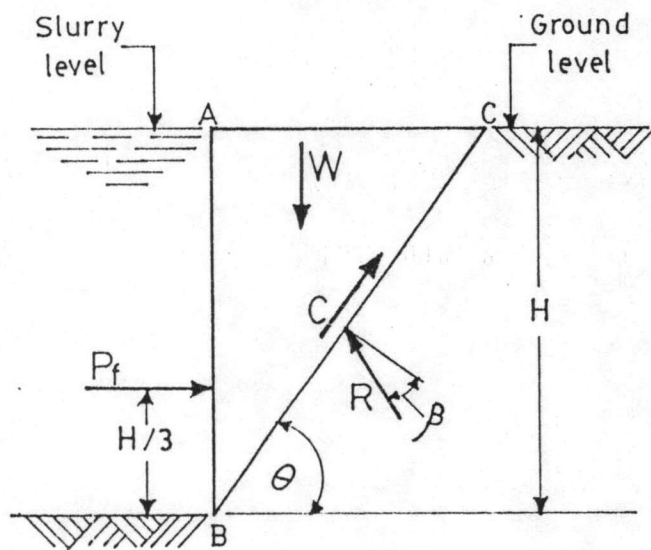
ระดับผิวดิน ตามปกติแล้วรอยแยกเนื่องจากแรงดึง (Tension Crack) ไม่น่าจะเกิดขึ้นได้ ถ้าหากเกิดขึ้นความลึกของรอยแยกก็จะมีค่าน้อยกว่า z_0 ถ้าให้น้ำหนักภายนอกมากกระทำในลักษณะแผ่กระจายสม่ำเสมอบนผิวดินบริเวณขอบร่องที่ขุด ผลที่ได้จะทำให้เกิดความเค้นกดขึ้น ซึ่งจะมีส่วนช่วยลดรอยแยกของดินลงได้ ถ้าหากน้ำหนักภายนอกที่มากระทำในลักษณะที่กล่าวแล้ว มีค่ามากกว่าสองเท่าของความเค้นแน่นของดิน ($q_s > 2c$) รอยแยกจะไม่เกิดขึ้น แต่กรณีนี้จะทำให้ความลึกวิกฤตมีค่าเป็นลบ นั่นคือ จะไม่สามารถขุดร่องได้เลย

ในการสมมุติให้ $\phi = 0$ ระบายของการพังจะทำมุม 45° กับแนวราบ การวิเคราะห์ โดยสมมุติให้ระบายของการพังมีลักษณะเป็นวงกลมจะให้ผลเหมือนกัน จะต่างกันเฉพาะตัวคงที่ที่ปรากฏอยู่ในสมการที่ (3.3) และ (3.4) ซึ่งจะมีค่าเท่ากับ 3.85 แทนที่จะเป็น 4 ค่า 3.85 นี้ ได้จากการวิเคราะห์ของ TAYLOR; 1948

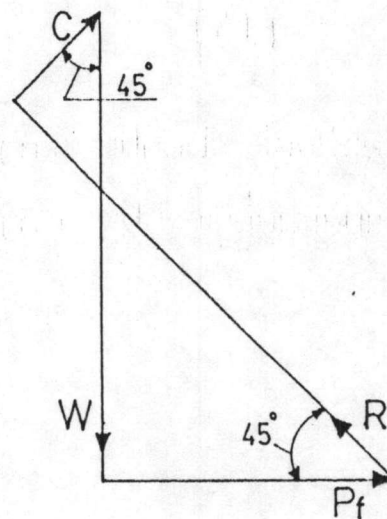
3.2 เสถียรภาพของร่องที่ขุดในดินเหนียวเมื่อใช้สเลอรีมาช่วยเสริมเสถียรภาพ

เมื่อใช้สเลอรีมาช่วยเสริมเสถียรภาพของผนังร่องที่ขุด สเลอรีที่ใช้โดยปกติทั่วไปจะใช้ สารละลาย เบนโทไนท์ (Bentonite Slurry) หรือจะใช้วัสดุอย่างอื่นที่ทำหน้าที่แทน เบนโทไนท์ ได้ เนื่องจากสเลอรีพยายามที่จะซึมผ่านผนังร่องออกไป โดยอาศัยความดันสถิต (Hydrostatic Pressure) ที่เกิดจากหน่วยน้ำหนักของสเลอรีเอง เมื่อสเลอรีซึมผ่านผนังร่องออกไปจะก่อตัวเป็น Filter Cake เคลือบผนังของร่องที่ขุดและจะไม่ยอมให้สเลอรีซึมผ่านผนังร่องได้อีกต่อไปหรือซึมผ่านได้น้อยมาก ดังนั้น จึงดูเหมือนว่าเยื่อบาง ๆ (Membrane) กั้นอยู่ระหว่างสเลอรีกับผนังของร่องที่สามารถป้องกันน้ำไหลผ่านได้ ความดันสถิต ที่เกิดจากสเลอรีเป็นตัวการสำคัญที่ช่วยป้องกันไม่ให้ ผนังของร่องพังทลาย ดังนั้น แรงดันสถิตของสเลอรีจะต้องมีค่ามากกว่าผลรวมของแรงดันทางข้างของดินกับแรงดันสถิตของน้ำใต้ดิน

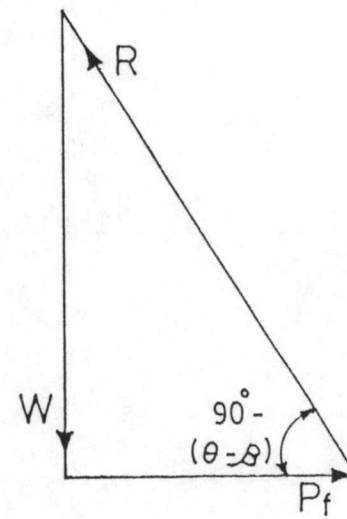
XANTHAKOS (1979) ได้อ้างถึง NASH และ JONES; 1963 ผู้ซึ่งได้พิจารณาเสถียรภาพของร่องที่ขุด โดยอาศัยพื้นฐานของ Limit Theory โดยสมมุติให้ลิ่มของดินที่จะพังทลายถูกกระทำด้วยแรง ดังที่ได้แสดงในรูปที่ 3.2 ก. และรูปที่ 3.2 ข. ได้แสดงรูปเปลี่ยมแทนแรงสำหรับดิน

(ก.)

(ข.)

(ค.)

รูปที่ 3.2 เสถียรภาพของร่องที่ขุด (ก) รูปตัดผ่านร่องที่ขุด (ข) รูปเหลี่ยมแทนแรง-
สำหรับดินเหนียว ($\phi = 0$) (ค) รูปสามเหลี่ยมแทนแรงสำหรับดินทราย ($c = 0$)

เหนียว ($\phi = 0$). รูปที่ 3.2 ค. ได้แสดงรูปสามเหลี่ยมแทนแรงสำหรับดินทราย ($c = 0$) ลิ่มของดิน ABC (รูปที่ 3.2 ก.) พยายามที่จะพังทลายลงมาตามแนว CB ด้วยแรงกระทำที่เกิดจากน้ำหนัก W ของดินเอง แต่จะถูกต้านทานไว้ด้วยแรงเฉือน C และแรงดันสถิต P_f ของสเลอร์ ภายใต้งานเฉือน $\phi = 0$ จะมีผลทำให้ $\beta = 0$ และ $\theta = 45^\circ$ เมื่อรูปเหลี่ยมของแรงที่แสดงในรูปที่ 3.2 ข. อยู่ในสภาวะสมดุล จะได้ความสัมพันธ์ของร่องที่ขุดในเมื่อ γ_f เป็นหน่วยน้ำหนักของสเลอร์ คือ

$$H_{cr} = \frac{4c}{\gamma - \gamma_f} \quad (3.6)$$

ถ้าหากว่ามีน้ำหนักแผ่กระจายมากระทำที่ผิวดินบริเวณใกล้กับร่องที่ขุดแล้ว ความลึกวิกฤตที่จะขุดได้จะลดน้อยลง เนื่องจากอิทธิพลของน้ำหนักแผ่กระจายดังกล่าวแล้ว สมการที่ (3.6) จะกลายเป็น

$$H_{cr} = \frac{4c - 2q_s}{\gamma - \gamma_f} \quad (3.7)$$

สมการที่ (3.6) และ (3.7) จะให้ผลถูกต้องตรงตามความเป็นจริงมากที่สุด เมื่ออยู่ภายใต้งานเฉือน ดังนี้

3.2.1 ร่องที่ขุดจะต้องมีความยาวมากเมื่อ เทียบกับความลึก

3.2.2 ความเชื่อมั่นแน่นของดินที่ใช้ ให้ใช้ค่าเฉลี่ยตลอดความลึกของร่องที่ขุด

3.2.3 สเลอร์ที่ใช้ช่วย เสริม เสถียรภาพของร่องที่ขุดจะต้องไม่ซึมผ่านผนังของร่องออกไป (Fluid Loss) เนื่องจากการซึมผ่านของสเลอร์ดังกล่าวมีผลโดยตรงที่จะทำให้แรงดันสถิตของสเลอร์ลดลง ซึ่งจะมีผลกระทบกระเทือนต่อ เสถียรภาพของร่องที่ขุดด้วย

XANTHAKOS, 1974; TSCHEBOTARIOFF, 1976 กล่าวว่า แรงดันของสเลอร์จะช่วยลดรอยแยกเนื่องจากแรงดึงที่ผิวดินลงได้ จากสมการที่ (3.6) และ (3.7) จะเห็นได้ว่า เมื่อใช้พารามิเตอร์ของดินอันเดียวกันหรือการขุดร่องในดินชนิดเดียวกัน ความลึกวิกฤตจะขึ้นอยู่กับ

กับความหนาแน่นหรือหน่วยน้ำหนักของสเลอรี่ที่ใช้ ดังนั้น ถ้าหากใช้สเลอรี่ที่มีความหนาแน่นมาก จะทำให้การขุดร่องทำได้ลึกขึ้นโดยจะไม่เกิดการพังทลาย แต่อย่างไรก็ตาม การใช้สเลอรี่ที่มีความหนาแน่นเกินพิกัดที่กำหนดให้ จะทำให้เกิดผลเสียตามมา เช่น การเทคอนกรีตได้สเลอรี่คอนกรีต จะเข้าแทนที่สเลอรี่ได้ยาก ทำให้สเลอรี่เข้าไปผสมกับคอนกรีต มีผลทำให้กำลังของคอนกรีตลดลง

3.3 เสถียรภาพของร่องที่ขุดในดินทราย เมื่อใช้สเลอรี่มาช่วยเสริมเสถียรภาพ

3.3.1 การขุดร่องในดินทรายแห้ง

การวิเคราะห์หาเสถียรภาพของร่องที่ขุดในดินทรายแห้ง ตามวิธีของ NASH และ JONES, 1963 ดังที่ได้แสดงในรูปที่ 3.2 ก. และ 3.2 ข. ลิ่มของดิน ABC จะพยายามพังทลายลงมา แต่จะถูกต้านทานโดยแรงเสียดทาน ที่เกิดขึ้นในมวลดินตามแนว BC และแรงดันสถิต P_f ของสเลอรี่ เมื่อแรงอยู่ในสภาวะสมดุลย์ จะทำให้

$$\tan \beta = \frac{\gamma - \gamma_f}{2\sqrt{\gamma \cdot \gamma_f}} \quad (3.8)$$

ถ้ากำหนดให้ F เป็นส่วนปลอดภัยที่จะต่อต้านการพังทลายของดินซึ่งลักษณะการพังจะเป็นรูปลิ่มจากสมการที่ (3.8) จะได้ค่าส่วนปลอดภัย ดังนี้

$$F = \frac{2\sqrt{\gamma \cdot \gamma_f} \cdot \tan \phi}{\gamma - \gamma_f} \quad (3.9)$$

จะสังเกตเห็นได้ว่า ตามสมการที่ (3.9) ส่วนปลอดภัยของร่องที่ขุดในดินทรายแห้งจะไม่ขึ้นอยู่กับความลึกที่ขุดแต่อย่างใด แต่จะขึ้นอยู่กับสมบัติของดิน (หน่วยน้ำหนักและมุมเสียดทานภายใน) และหน่วยน้ำหนักของสเลอรี่ที่ใช้นั้น เหมือนกันกับการขุดร่องในดินเหนียว ดังที่ได้กล่าวแล้วข้างต้น ถ้าสมบัติของดินไม่มีการเปลี่ยนแปลง หากเพิ่มความหนาแน่นหรือหน่วยน้ำหนักของสเลอรี่ที่ใช้ในการช่วยเสริมเสถียรภาพของร่องที่ขุด จะทำให้ขุดร่องได้ลึกมากขึ้นจาก

เดิมโดยไม่เกิดการพังทลาย

3.3.2 การขุดร่องในดินทรายเมื่อมีระดับน้ำใต้ดินเข้ามาเกี่ยวข้อง

เมื่อระดับน้ำใต้ดินอยู่ใกล้กับผิวดินหรือระดับเดียวกันกับผิวดิน เป็นการยากที่จะป้องกันการพังทลายของผนังร่องที่ขุด ในการเสริมเสถียรภาพให้กับร่องที่ขุด นั้น จะทำได้โดยการ เลือกใช้วิธีการใดวิธีการหนึ่งหรือหลายวิธีร่วมกัน ซึ่งวิธีการดังกล่าวได้แก่

- ก. การลดระดับน้ำใต้ดินภายในบริเวณที่จะทำการขุดร่องลง
- ข. การเพิ่มระดับของสเลอรี่ในร่องที่ขุดให้สูงขึ้นกว่าระดับน้ำใต้ดิน
- ค. การใช้สเลอรี่ที่มีความหนาแน่นหรือหน่วยน้ำหนักมากกว่าการใช้งานปกติ
- ง. การใช้วิธีการอื่น ๆ ที่เหมาะสม

เมื่อดินที่จะทำการขุดร่องประกอบด้วยทรายหยาบหรือกรวดเป็นส่วนใหญ่ ทรายหยาบหรือกรวดมีความสามารถที่จะให้น้ำไหลซึมผ่านได้รวดเร็ว ดังนั้น สเลอรี่ที่ใช้ช่วย เสริมเสถียรภาพจะซึมผ่านผนังร่องที่ขุดเข้าไปในดินบริเวณใกล้เคียง ๆ กับผนังร่องที่ขุด โดยเฉพาะอย่างยิ่งดินทรายที่อยู่เหนือระดับน้ำใต้ดิน สเลอรี่จะซึมเข้าไปได้มากกว่ากรณีที่ดินทรายอยู่ต่ำกว่าระดับน้ำใต้ดิน การซึมผ่านของสเลอรี่จะหยุดลง เมื่อได้เกิดการก่อตัวเป็น Filter Cake แล้วน้ำจะไม่สามารถซึมผ่านได้อีกต่อไป ถ้าไม่คำนึงถึงอิทธิพลของ Filter Cake ที่มีต่อเสถียรภาพของร่องที่ขุด ในการวิเคราะห์หาเสถียรภาพของผนังร่องที่ขุด จะสมมุติให้ความเค้นที่เกิดขึ้นในมวลดินเป็นความเค้นภายใต้สภาพคายน้ำ (Drain Conditions) นั่นคือ ความเค้นประสิทธิผล (Effective Stress) และให้ความดันของน้ำที่อยู่ในช่องว่างระหว่างเม็ดดิน (Pore Pressure) มีค่าเท่ากับความดันสถิตของน้ำสำหรับกรณีที่ระดับน้ำใต้ดินอยู่ที่ระดับผิวดิน เมื่อแรงที่กระทำตามแนวราบอยู่ในสภาพสมดุล แรงดันของสเลอรี่จะมีค่า เท่ากับผลบวกของแรงดันทางข้างของดินกับแรงดันของน้ำใต้ดิน

$$\frac{1}{2} \gamma_f H^2 = \frac{1}{2} \gamma_H^2 K_a + \frac{1}{2} \gamma_w \cdot H^2 \quad (3.10)$$

$$K_a = \tan^2 \left(45 - \frac{\phi}{2} \right) = \frac{\gamma_f - \gamma_w}{\gamma'} \quad (3.11)$$

กำหนดให้ $\gamma_f - \gamma_w = \gamma'_f$ และแก้สมการเพื่อหาค่า $\tan \phi$ โดยเลือกใช้ส่วน
ปลอดภัยที่เหมาะสม (F) จะได้

$$F = \frac{2\sqrt{\gamma' \cdot \gamma'_f} \tan \phi'}{\gamma' - \gamma'_f} \quad (3.12)$$

ซึ่งจะเห็นได้ว่าสมการที่ (3.12) นั้น สามารถจะหาได้โดยตรงจากสมการที่
(3.9) โดยการแทนที่ γ' และ γ'_f สำหรับ γ และ γ_f ตามลำดับ นั่นคือ ใช้หน่วยน้ำหนัก
ประสิทธิภาพแทนที่หน่วยน้ำหนักทั้งหมด จากสมการที่ (3.11) หากจัดรูปเสียใหม่จะให้ความสัมพันธ์
ที่น่าสนใจ คือ

$$\gamma_f = K_a \cdot \gamma' + \gamma_w \quad (3.13)$$

ความสัมพันธ์ที่แสดงในสมการที่ (3.13) นั้น กล่าวได้ว่า เกี่ยวกับเสถียร
ภาพของร่องที่ขุดในชั้นดินทราย เมื่อระดับน้ำใต้ดินอยู่ที่ผิวดิน หน่วยน้ำหนักของสเลอรี่ที่ใช้จะมีค่า
เท่ากับผลบวกของ Active Effective Weight ของดินกับหน่วยน้ำหนักของน้ำ

3.3.3 การขุดร่องในดินทรายเมื่อระดับน้ำใต้ดินและระดับสเลอรี่มีการเปลี่ยนแปลง

ตามปกติทั่วไปเสถียรภาพของร่องที่ขุดเมื่อระดับน้ำใต้ดินและระดับสเลอรี่มีการ
เปลี่ยนแปลงขึ้น ๆ ลง ๆ ไม่มีความแน่นอน ดังแสดงในรูปที่ 3.3 ซึ่งกำหนดให้ความลึกของน้ำใต้
ดินเท่ากับ mH และความลึกของสเลอรี่ในร่องที่ขุดเท่ากับ nH ทั้งนี้โดยการใช้กันหลุมเป็นหลักใน
การวัดความลึก การวิเคราะห์ที่สามารถที่จะทำได้โดยการใช้ความเค้นทั้งหมด (Total Stress)
สำหรับดินที่อยู่เหนือระดับน้ำใต้ดินและใช้ความเค้นประสิทธิภาพ (Effective Stress) สำหรับดิน
ที่อยู่ต่ำกว่าระดับน้ำใต้ดิน จากเงื่อนไขดังกล่าวเมื่อแรงในแนวราบอยู่ในสภาพสมดุล ทำให้

$$\gamma_f = \frac{\gamma(1-m)^2 \cdot K_a + \gamma'm^2 \cdot K_a + \gamma_w m^2}{n^2} \quad (3.14)$$

ในสมการที่ (3.14) นี้ หากกำหนดให้ $m = n = 1$ จะทำให้สมการที่ (3.14) กลายเป็นสมการที่ (3.13) ซึ่งสมการที่ (3.14) จะแสดงให้เห็นถึงความไว (Sensitivity) ของร่องที่ขุดในดินทรายภายใต้สภาวะที่ระดับน้ำใต้ดินและระดับสเลอรี่ในร่องที่ขุดมีการเปลี่ยนแปลงขึ้น ๆ ลง ๆ ไม่มีความแน่นอน โดยการเปลี่ยนแปลงค่า m และ n แล้วสังเกตดูความเปลี่ยนแปลงของ γ_f จากนั้นก็เลือกค่า γ_f ที่เหมาะสมที่สุดสำหรับการขุดร่องในพื้นที่ที่มีระดับน้ำเปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลา ในทางปฏิบัติอนุโลมให้ใช้มุมเสียดทานภายใน ϕ เท่ากัน ทั้งส่วนที่อยู่เหนือระดับน้ำใต้ดินขึ้นไปและส่วนที่อยู่ต่ำกว่าระดับน้ำใต้ดินลงมา

3.4 เสถียรภาพของร่องที่ขุด เมื่อนำเอาแรงเฉือนของสเลอรี่มาพิจารณาด้วย

การใช้สเลอรี่มาช่วยเสริมเสถียรของผนังร่องที่ขุด เมื่อสเลอรี่ได้ไหลซึมผ่านผนังร่องออกไปได้ระยะหนึ่งจะแปรสภาพเป็น Filter Cake นอกจากจะทำหน้าที่ช่วยป้องกันการไหลซึมผ่านของน้ำใต้ดินแล้ว ยังมีความแข็งแรง (Gel Strength) สามารถที่จะต่อต้านแรงเฉือนได้อีกด้วย ในสภาพปกติความเค้นเฉือนของสเลอรี่เพียงเล็กน้อยประมาณ 50-70 กิโลกรัมต่อตารางเมตร จะมีส่วนช่วยเพิ่มความมั่นคงให้แก่ผนังร่องที่ขุดอย่างเห็นได้ชัด ทั้งนี้ เนื่องจากจะมีการเปลี่ยนแปลงทางกายภาพ (Physical Deformation) เกิดขึ้น คือ ขวลดินพยายามที่จะพังทลายลงไปนร่องที่ขุด เพื่อที่จะเข้าไปแทนที่สเลอรี่ แต่จะถูกต้านไว้ด้วยแรงเฉือนของสเลอรี่

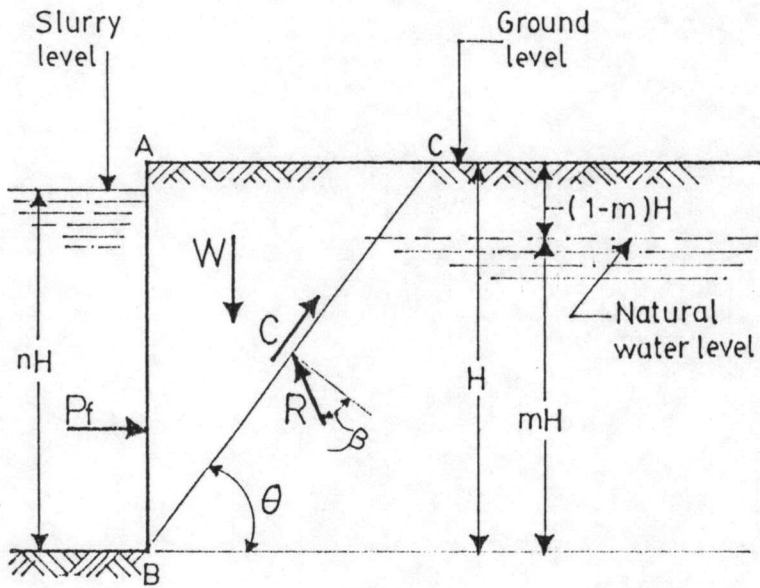
เมื่อเรามาพิจารณาถึงส่วนที่เล็กมาก ๆ ของวุ้นที่เกิดจากสเลอรี่ (Gelled Slurry) ซึ่งถูกกระทำด้วยแรงต่าง ๆ ดังที่ได้แสดงในรูปที่ 3.4 การสมดุลของแรงที่มากระทำจะเป็นไปได้เมื่อสมการที่ (3.15) เป็นความจริง

$$\frac{\partial \sigma_x}{\partial x} + \frac{\partial \tau_{xy}}{\partial y} = 0, \quad \frac{\partial \sigma_y}{\partial y} + \frac{\partial \tau_{xy}}{\partial x} - \gamma_f = 0 \quad (3.15)$$

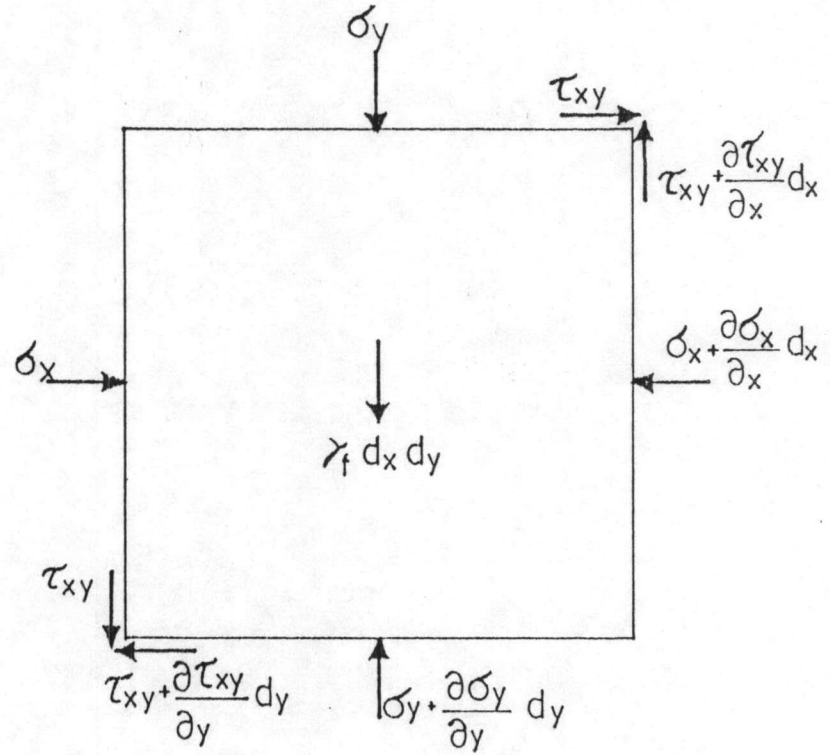
และการไหลแบบพลาสติก (Plastic Flow) จะเกิดขึ้นเมื่อสมการที่ (3.16) เป็นความจริง

$$(\sigma_x - \sigma_y)^2 + 4\tau_{xy}^2 = 4\tau_f^2 \quad (3.16)$$

เมื่อ τ_f เป็นกำลังเฉือนของสเลอรี่และโดยการเลือกภาวะของ (Boundary Condition)

รูปที่ 3.3 เสาถึยรภาพของร่องที่ขุดเมื่อระดับน้ำใต้ดินและระดับเสาเออร์มีการเปลี่ยนแปลง.

รูปที่ 3.4 แสดงให้เห็นความเค้นที่เกิดขึ้นในอนุภาคของเสาเออร์

ที่เหมาะสม ผลลัพธ์ของสมการที่ (3.15) และ (3.16) ก็สามารถหาได้ ถ้ากำหนดให้ ความกว้างของร่องที่ขุดเท่ากับ $2a$ แล้ว ความเค้นในแนวราบ (σ_x) ที่เกิดขึ้นจะหาได้จาก สมการที่ (3.17)

$$\sigma_x = \gamma_f y + \tau_f \frac{y}{a} + \frac{1}{2} \tau_f \quad (3.17)$$

กำหนดให้ P_f เป็นแรงดันทั้งหมดในแนวราบที่เกิดจากสเลอรี่ จะได้

$$P_f = \frac{1}{2} \gamma_f H^2 + \frac{\tau_f H^2}{2a} + \frac{1}{2} \tau_f H \quad (3.18)$$

สมการที่ (3.18) เป็นสมการทั่ว ๆ ไปที่ใช้คำนวณหาแรงดันสถิตของสเลอรี่ ในการวิเคราะห์หาเสถียรภาพของร่องที่ขุด ซึ่งสามารถใช้ได้กับลักษณะของดินทุกชนิดไม่ว่าจะเป็น ดินทรายหรือดินเหนียวก็ตาม ในดินทรายแห่งร่องที่ขุดจะมีเสถียรภาพเมื่อ

$$\frac{1}{2} \gamma H^2 K_a = \frac{1}{2} \gamma_f H^2 + \frac{\tau_f H^2}{2a} + \frac{1}{2} \tau_f H$$

$$H_{cr} = \frac{\tau_f}{\gamma K_a - \gamma_f - \tau_f/a} \quad (3.19)$$

สำหรับในดินเหนียวซึ่ง $\phi = 0$ และมีความเชื่อมแน่นเท่ากับ c แล้วความลึกวิกฤติของร่องที่ขุดจะได้จากสมการที่ (3.20)

$$H_{cr} = \frac{4c + \tau_f}{\gamma - \gamma_f - \tau_f/a} \quad (3.20)$$

จากสมการที่ (3.19) และ (3.20) จะเห็นได้ว่า การนำแรงเฉือนที่เกิดจากสเลอรี่ มาพิจารณาเกี่ยวกับเสถียรภาพของร่องที่ขุด ถึงแม้ว่าแรงเฉือนจะมีค่าน้อย (50-70 กิโลกรัมต่อตารางเมตร) แต่ก็มีส่วนช่วยเสริมเสถียรภาพได้มากและจะเห็นได้ว่าสำหรับดินชนิดเดียวกันคุณสมบัติ

ของสเลอรี่ที่ใช้ช่วยเสริมเสถียรภาพเหมือนกัน การขุดร่องที่แคบจะมีเสถียรภาพมากกว่าการขุดร่องที่กว้างกว่า

3.5 สิ่งที่จะต้องพิจารณาเป็นพิเศษสำหรับการขุดร่องในดินทราย

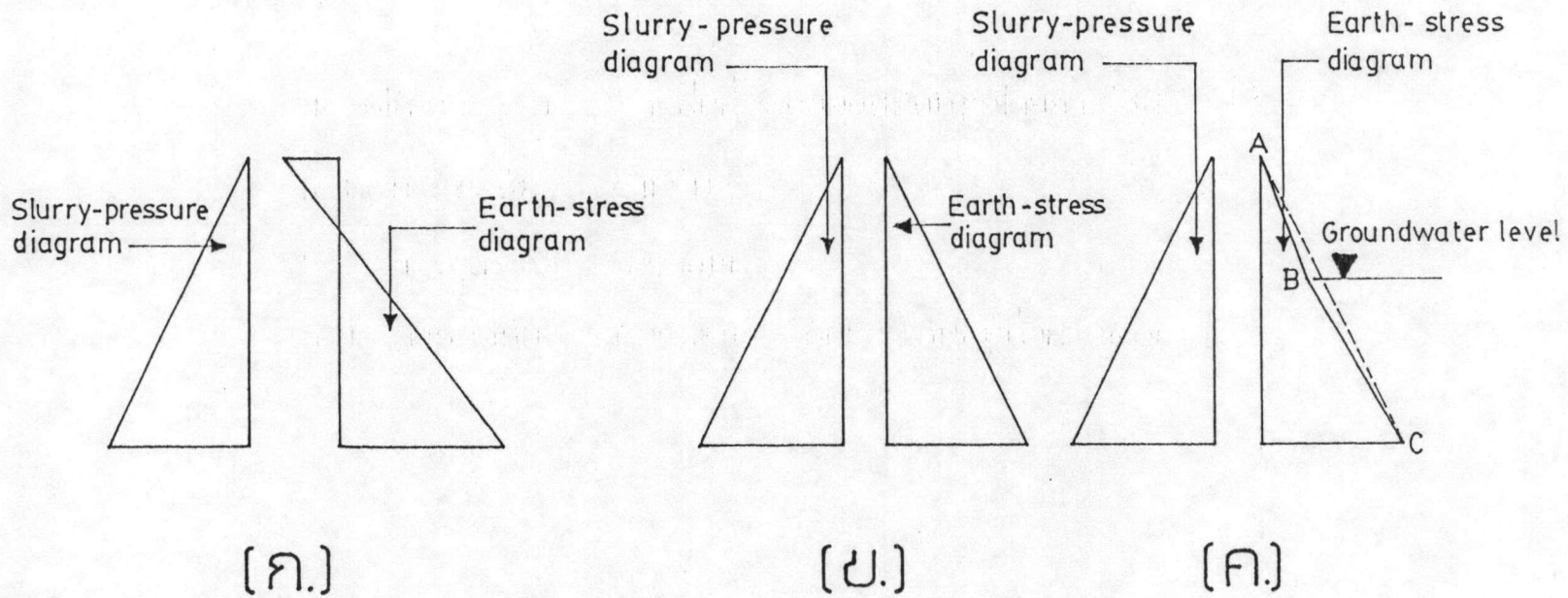
ในการวิเคราะห์หาเสถียรภาพของร่องที่ขุด ดังที่ได้กล่าวมาแล้วในตอนต้น นั้น จะไม่ได้คำนึงถึงขนาดและรูปร่างทางด้านเรขาคณิตของร่องที่ขุด การพิจารณาถือเสมือนว่า ร่องมีความยาวมากจนถึงค่าอนันต์ (Infinitely Long) และการพังทลายจะเกิดขึ้นเมื่อแรงดันทางข้างของดินกับแรงดันของน้ำใต้ดินมีค่ามากกว่าแรงดันสถิตของสเลอรี่ เงื่อนไขดังกล่าว จะเกิดขึ้นเมื่อพื้นที่ของสามเหลี่ยมแทนแรงดังที่แสดงในรูปที่ 3.5 ทางด้านขวามีค่าเท่ากับ รูปสามเหลี่ยมแทนแรงดันของสเลอรี่ทางด้านซ้ายมือ

การวิเคราะห์เสถียรภาพของร่องที่ขุดสามารถที่จะกระทำได้ในรูปของหน่วยความเค้น ซึ่งกรณีนี้จะต้องพิจารณาให้ความดันกัมมันต์ทางข้างของดินบวกกับความดันสถิตของน้ำใต้ดิน มีค่าเท่ากับความดันสถิตของสเลอรี่ที่ความลึกใด ๆ ก็ตามที่เรากำลังจะพิจารณาสมมุติฐานเบื้องต้น ดังกล่าวไม่เหมาะที่จะใช้กับดินเหนียว แต่เหมาะที่จะใช้กับดินทราย การวิเคราะห์ทั้งสองวิธี คือ การใช้แรงดันทั้งหมดหรือการใช้หน่วยความเค้นจะมีผลเท่ากันในกรณีที่แสดงในรูปที่ 3.5 ข. แต่จะมีค่าไม่เท่ากันสำหรับเงื่อนไขดังที่แสดงในรูปที่ 3.5 ค. อย่างไรก็ตามสำหรับดินที่ประกอบด้วยชั้นดินหลาย ๆ ชั้นที่แตกต่างกัน การวิเคราะห์โดยวิธีใช้หน่วยความเค้น (Unit Stress) เป็นวิธีที่ดีกว่า

3.5.1 การวิเคราะห์โดยใช้ระเบียบวิธีความเค้นเท่ากับ (Equal-Stress Method)

ในรูปที่ 3.6 แสดงให้เห็นรูปตัดตามขวางของร่องที่ขุดในการวิเคราะห์หาเสถียรภาพของร่องที่ขุดที่ความลึก h_x โดยใช้วิธีใช้หน่วยความเค้นที่ความลึกที่ต้องการพิจารณามีค่าเท่ากัน จะได้ว่า

$$p_f = p_w + p_a \quad (3.21)$$

รูปที่ 3.5 แสดงให้เห็นความเค้นที่เกิดขึ้นที่ผนังของร่องที่ขุดโดยการใช้สลเลอรีช่วยเสริมเสถียรภาพ

- (ก) การขุดร่องในดินเหนียว
- (ข) การขุดร่องในดินทรายแข็ง
- (ค) การขุดร่องในดินทรายเมื่อระดับน้ำใต้ดินอยู่ต่ำกว่าผิวดิน

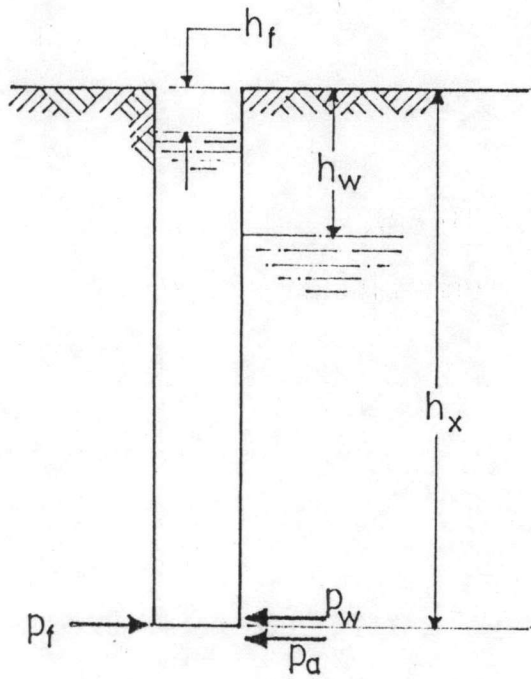
ในเมื่อ p_f = ความดันสถิตของสเลอรี
 p_w = ความดันสถิตของน้ำใต้ดิน
 p_a = ความดันกัมมันต์ทางข้างของดิน

ถ้าหากว่าระดับของสเลอรีมีค่าเท่ากับระดับน้ำใต้ดิน สมการที่ (3.21) ก็จะกลายเป็นสมการที่ (3.13)

3.5.2 การขุดร่องที่มีความยาวน้อยในดินทราย

การขุดร่องที่มีความยาวไม่มากนัก เมื่อเทียบกับความลึกที่ขุด การวิเคราะห์เสถียรภาพของร่องที่ขุดจะต้องนำเอา Arching Effect มาพิจารณาด้วย ทั้งนี้เพราะว่า การขุดร่องที่มีความยาวไม่มาก หลังจากการขุดผนังร่องจะได้รับแรงมากระทำจนถึงจุดคานงและพร้อมที่จะเกิดการพังทลายขึ้น แต่อย่างไรก็ตาม การพังทลายจะยังไม่เกิดขึ้นเนื่องมาจากจะถูกส่วนหัวและส่วนท้ายของร่องที่ขุดด้านทานการพังทลายเอาไว้ ในรูปที่ 3.7 ก. ได้แสดงให้เห็นลักษณะของผนังร่องที่จะเกิดการพังทลาย ซึ่งจะมีลักษณะเป็นรูป Vertical Parabolic Cylinder ABC-A'B'C' การพังทลายจะเกิดขึ้นในระนาบ A'B'C' โดยจะเอียงทำมุม θ กับแนวราบ PLASKOWSKI AND KOWALEWSKI (1965) ได้ศึกษาการวิเคราะห์เสถียรภาพของร่องที่ขุด และได้สร้าง Nomographs ขึ้นมีลักษณะดังที่ได้แสดงในรูปที่ 3.7 ข. ซึ่งจะแสดงให้เห็นถึงความสัมพันธ์ระหว่าง สัมประสิทธิ์ความเค้นกัมมันต์ของดินทางด้านข้าง (K_a) กับอัตราส่วนความลึกต่อความยาวของร่องที่ขุด ($n = h_x/l$) โดยการให้อัตราส่วนความลึกของร่องที่ขุดต่อความลึกของระดับน้ำใต้ดินมีการเปลี่ยนแปลง ($R = h_x/h_w$) จากผลของการเขียนกราฟแสดงความสัมพันธ์ดังกล่าว ลักษณะของเส้นกราฟที่ได้แสดงให้เห็นอย่างชัดเจนว่า สำหรับดินชนิดเดียวกันและที่ความลึกอันเดียวกัน การขุดร่องสั้นจะมีเสถียรภาพมากกว่าการขุดร่องยาว

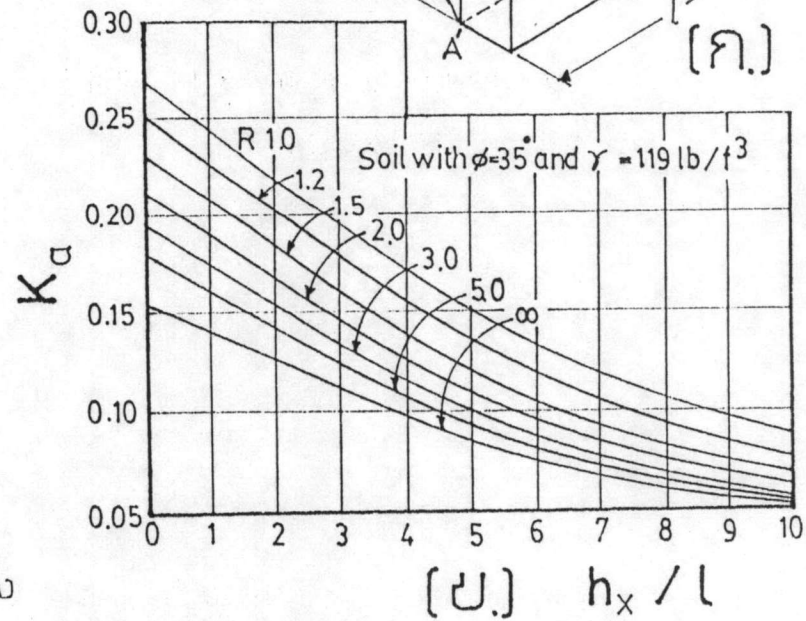
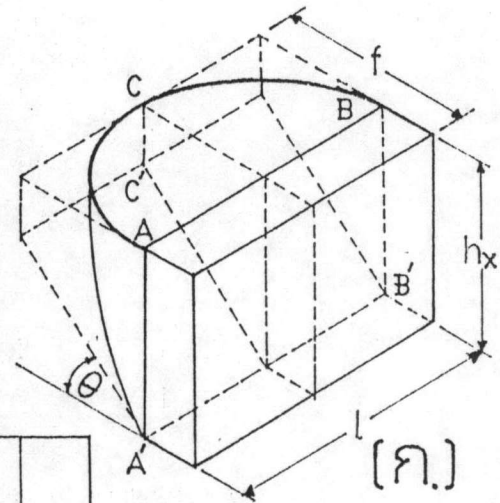
ในการวิเคราะห์หาความมั่นคงของร่องที่มีความยาวน้อย ๆ HUDER (1972) ได้นำเอาพื้นฐานการวิเคราะห์ของ TERZAGHI (1943) มาศึกษาเพิ่มเติมและเขาก็ได้กำหนดให้ลดค่าสัมประสิทธิ์ความเค้นกัมมันต์ของดินทางด้านข้างลงโดยหาค่า A จากสมการที่ (3.22)

รูปที่ 3.6 การขุดร่องในดินทรายเมื่อระดับน้ำใต้ดินและระดับเสาเลอซีมีการเปลี่ยนแปลง

$$R = \frac{h_x}{h_w}$$

$$f = \frac{1}{2} \cotan \phi$$

รูปที่ 3.7 แสดงความสัมพันธ์ระหว่าง h_x/l & K_a (PIASKOWSKI & KOWALEWSKI, 1965)

ไปคูณกับค่า K_a ก่อน แล้วคำนวณหาค่าความเค้นกัมมันต์ของดินทางข้างที่เกิดขึ้น ไปแทนค่าในสมการที่ (3.21) เพื่อวิเคราะห์หาเสถียรภาพของร่องที่ขุดต่อไป

$$A = \frac{1 - e^{(-2nK_a \tan \phi)}}{2nK_a \tan \phi} \quad (3.22)$$

และจะหาความเค้นกัมมันต์ของดินทางข้างได้ จากสมการที่ (3.23)

$$P_a = \left[\gamma h_w + \gamma' (h_x - h_w) \right] AK_a \quad (3.23)$$

รูปที่ 3.8 แสดงความสัมพันธ์ของ K กับ n เมื่อมีการ

แปลงค่า $K_a \tan \phi$ จากการเปรียบเทียบระหว่างผลที่ได้โดยวิธีของ PLASKOWSKI กับวิธีของ HUDER เมื่อกำหนดให้ดินมีมุมเสียดทานภายใน (ϕ) เท่ากับ 35° และ $h_x/\ell = 3$ โดยการคำนวณหาค่า $K_a \tan \phi$ ได้เท่ากับ 0.19 และจากรูปที่ 3.8 จะพบว่า A มีค่าประมาณ 0.61 ซึ่งจากวิธีของ PLASKOWSKI จะได้ค่า A เท่ากับ $\frac{0.19}{0.27} = 0.70$ จะเห็นได้ว่าทั้งสองวิธีให้ผลใกล้เคียงกันมาก แต่อย่างไรก็ตามวิธีที่เสนอโดย HUDER เป็นวิธีที่ดีกว่า เนื่องจากว่าสามารถที่จะนำไปใช้ในการวิเคราะห์เสถียรภาพของร่องที่มีความยาวน้อย ๆ ภายใต้เงื่อนไขที่มีน้ำหนักภายนอกมากกระทำในลักษณะแผ่กระจายสม่ำเสมอบนพื้นดินบริเวณที่จะขุดร่องได้อีกด้วย

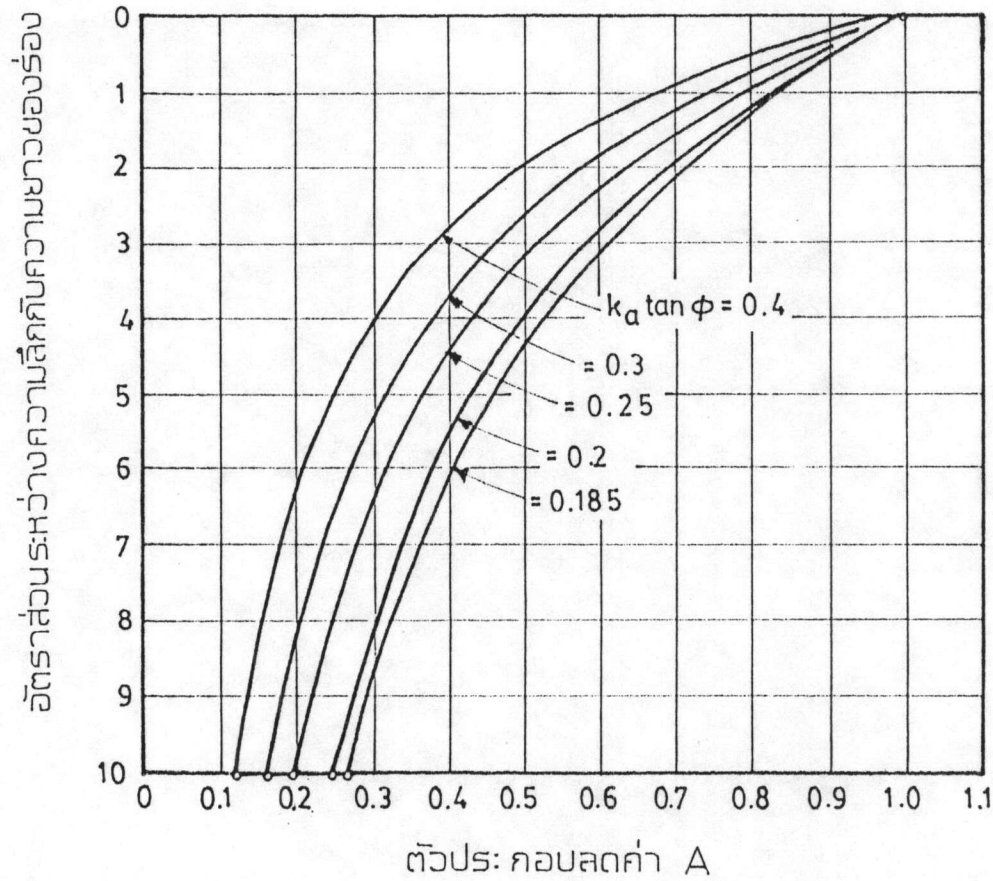
นอกจาก PLASKOWSKI และ HUDER แล้วยังมี SCHNEEBELI, 1964 ได้ศึกษาเกี่ยวกับผลของการเกิด Arching โดยเขาได้อาศัยพื้นฐานจากทฤษฎีเกี่ยวกับความดันทางข้างของดินสำหรับไซโล SCHNEEBELI ได้พบว่า ในการขุดร่องที่มีความยาวในดินทราย ความเค้นในแนวราบ σ_h ที่ความลึก h_x จะมีค่าเท่ากับ

$$\sigma_h = \frac{\gamma \ell}{N\phi \cdot \sin 2\phi} \left[1 - e^{(-n \cdot \sin 2\phi)} \right] \quad (3.24)$$

$$\text{ในเมื่อ } n = h_x/\ell$$

$$N\phi = \frac{1 + \sin \phi}{1 - \sin \phi}$$

ถ้าหากว่าความลึกของร่องที่ขุดมีค่ามาก เมื่อเทียบกับความยาว ความเค้นในแนวราบ σ_h จะมีค่าคงที่และจะคำนวณหาค่าได้จากสมการที่ (3.25)

รูปที่ 3.8 ตัวประกอบลดค่า A สำหรับความดันทางข้างของดินที่เกิดขึ้นบริเวณผนังของร่อง
 ที่ขุดในดินทราย (HUDER, 1972)

$$\sigma_{h_x}^{\max} = \frac{\gamma_L}{N\phi \sin 2\phi} \quad (3.25)$$

ดังนั้น จากการพิจารณาทฤษฎีของ SCHNEEBELI จะเห็นได้ว่าความเค้นกัมมันต์ทางข้างของดินจะมีค่าเพิ่มขึ้นจนถึงค่าสูงสุด เมื่อความลึกมีค่ามากพอและหลังจากนั้น แม้ว่าความลึกของร่องที่ขุดจะเพิ่มขึ้นก็ตาม ความเค้นจะไม่เพิ่มขึ้นอีกต่อไปและจากทฤษฎีของ HUDER จะเห็นได้ว่า ตัวประกอบลดค่า A จะมีค่าเข้าใกล้ขีดจำกัดค่าหนึ่งแต่ความเค้นในแนวราบยังคงมีค่าเพิ่มขึ้นต่อไปอีก ตามความลึกที่เพิ่มขึ้น

เนื่องมาจากอิทธิพลของการเกิด Arching ดังนั้นความลึกที่สามารถขุดเจาะได้ไม่จำเป็นต้องเป็นความลึกวิกฤติเสมอไป ซึ่งจะขึ้นกับรายละเอียดและลักษณะของปัญหา ประกอบกับการมีส่วนช่วยลดความเค้นทางข้างของดินลงด้วย ตามที่แสดงในสมการที่ (3.22) หรือ (3.24)

3.5.3 เสถียรภาพของร่องที่ขุดในดินที่ประกอบด้วยชั้นดินหลาย ๆ ชั้น

ในการวิเคราะห์หาเสถียรภาพของร่องในดินที่ประกอบด้วยชั้นดิน ซึ่งมีสมบัติแตกต่างกันหลาย ๆ ชั้น นั้น ใช้ระเบียบวิธีให้ความเค้นในแนวราบเท่ากัน (Equal-Stress Method) จะเหมาะสมที่สุด ถ้าหากว่าลักษณะของดินประกอบด้วยชั้นดินที่แตกต่างกันจำนวน n ชั้น อยู่เหนือระดับน้ำใต้ดิน และแตกต่างกับจำนวน m ชั้นอยู่ต่ำกว่าระดับน้ำใต้ดิน เสถียรภาพของร่องที่ขุด ซึ่งเกี่ยวข้องกับหน่วยน้ำหนักของสเลอร์ที่ใช้ในการช่วยเสริมเสถียรภาพของร่อง ได้ดังนี้

$$\gamma_f = \frac{1}{h_x - h_f} \left[\sum_{i=1}^n k_a \Delta h_i \gamma + \sum_{i=1}^m K_a \Delta h_i \gamma' \right] + \frac{\gamma_w (h_x - h_w)}{h_x - h_f} \quad (3.26)$$

เมื่อ h_x , h_f และ h_w หมายถึงความลึกที่ขุด ระดับความลึกของสเลอร์ วัดจากผิวดินและระดับความลึกของน้ำใต้ดินตามลำดับ ดังรายละเอียดที่แสดงตามรูปที่ 3.6 โดย h_i เป็นความหนาของชั้นดินแต่ละชั้น ส่วนปลอดภัย F จะหาได้จากสมการที่ (3.27)

$$F = \frac{\gamma_{fa} (h_x - h_f) - \gamma_w (h_x - h_w)}{\gamma_f (h_x - h_f) - \gamma_f (h_x - h_w)} \quad (3.27)$$

ในเมื่อ γ_{fa} = หน่วยน้ำหนักของสเลอร์ที่ใช้จริง
 γ_f = หน่วยน้ำหนักของสเลอร์ที่ใช้สำหรับทำให้ได้ค่าส่วนปลอดภัย
 เท่ากับ 1

3.6 สิ่งที่จะต้องพิจารณาเป็นพิเศษสำหรับการขุดร่องหรือเจาะหลุมในดินเหนียว

ในการวิเคราะห์หาเสถียรภาพของร่องที่ขุดหรือเจาะเพียงชั้น ๆ ในดินเหนียว สามารถที่จะใช้วิธีการวิเคราะห์ที่ตั้งที่ได้กล่าวแล้วในหัวข้อที่ 3.2 ได้โดยที่รูปร่างของร่องหรือหลุมจะมีรูปแบบตามแปลนเป็นอย่างไรก็ได้ รวมทั้งรูปสี่เหลี่ยมและวงกลมด้วย แต่เมื่อความลึกของร่องมีค่ามากกว่าความยาวของร่องที่ขุด แล้วเสถียรภาพของร่องหรือหลุมก็จะมากขึ้นด้วย ทั้งนี้เนื่องมาจากแรงต้านทานของดินที่เกิดขึ้นในระนาบตั้งตรงบริเวณขอบร่องที่ขุดหรือหลุมที่เจาะต้านทานเอาไว้ ซึ่งปัญหาเหล่านี้ได้มีการศึกษากันหลายคนรวมทั้ง SCHNEEBELI (1964) และ MEYERHOF (1972)

3.6.1 เสถียรภาพของหลุมที่ขุดหรือเจาะเป็นวงกลม

ในการขุดหรือเจาะหลุมที่มีลักษณะเป็นวงกลม จะมีความเค้นเกิดขึ้นรอบ ๆ หลุม และมีทิศทางของแนวแรงกระทำตั้งฉากกับรัศมีของหลุม (Hoop Stress) ซึ่งบริเวณที่อยู่ใกล้ ๆ กับผิวดินจะมีค่าเท่ากับความเค้นในแนวตั้ง (Vertical Stress) แต่บริเวณที่ลึกจากผิวดินลงไป Hoop Stress และ Radial Stress ที่เกิดขึ้นจะมีค่าใกล้เคียงกับความเค้นของดินภายใต้สภาวะสมดุลย์ (Earth Stress at rest)

ก. การเจาะหลุมที่มีลักษณะเป็นวงกลมสั้น ๆ

การเจาะหลุมสั้น ๆ หมายถึง การเจาะหลุมที่มีอัตราส่วนระหว่างความลึกต่อเส้นผ่านศูนย์กลางมีค่าน้อยกว่า 12 MEYERHOF (1972) ได้ศึกษาริธีวิเคราะห์หาเสถียรภาพของหลุมที่เจาะและได้เสนอสมการที่ (3.28) สำหรับหาเสถียรภาพโดยประมาณ ซึ่งจะมีค่าถูกต้องเมื่อหลุมที่ขุดมีเส้นผ่านศูนย์กลางหรือความยาวมาก ๆ

$$p_{h_x} = (\gamma - \gamma_f) h_x - 2c = (\gamma' - \gamma'_f) h_x - 2c \quad (3.28)$$

ในเมื่อ p_{h_x} = ความดันกัมมันต์ประสิทธิผลของดินภายใต้สภาพอ้อมตัว
 h_x = ความลึกของหลุมที่ขุด

สำหรับการขุดหรือเจาะหลุมที่ดิน γ ค่าคงที่ 2 ในสมการที่ (3.28) จะถูกแทนที่ด้วยตัวประกอบ K ซึ่งจะคำนวณหาค่าได้จากสมการที่ (3.29)

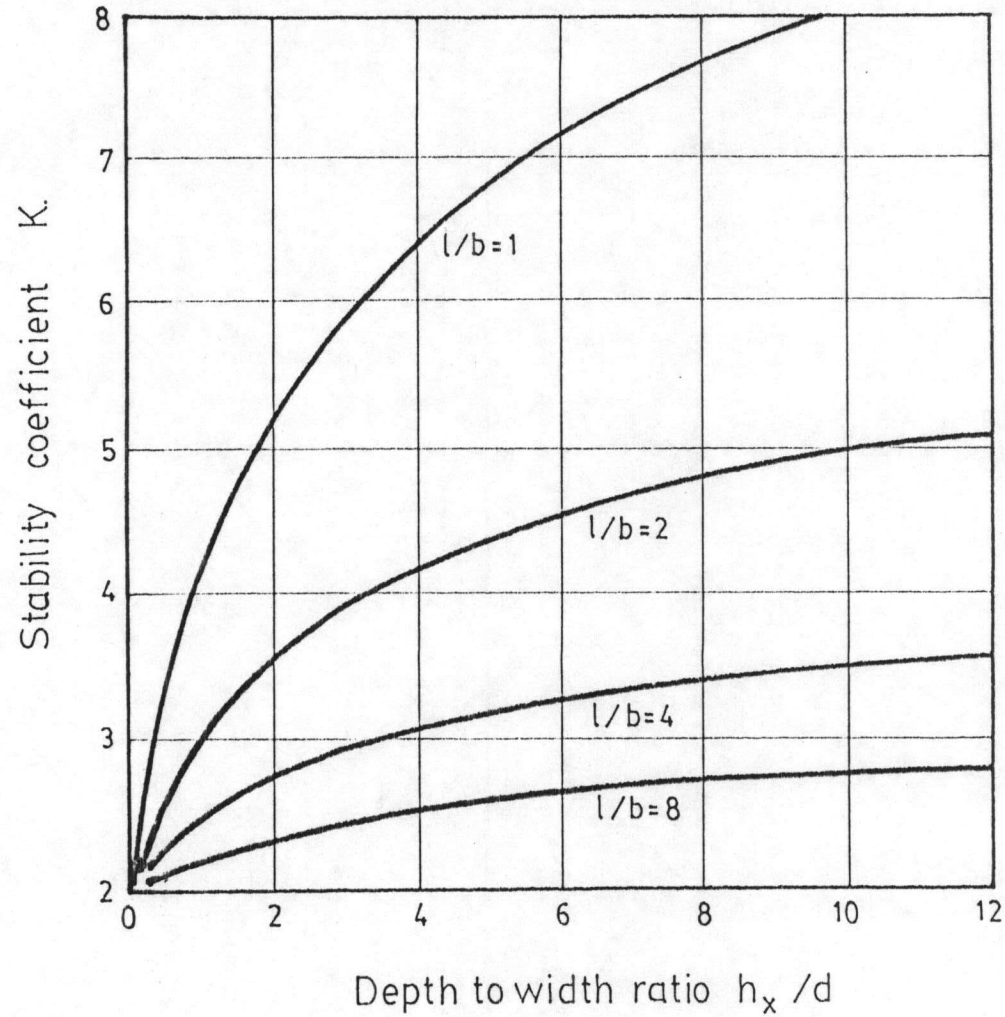
$$K = 2 \left[\ln \left(\frac{2h_x}{d} + 1 \right) + 1 \right] \quad (3.29)$$

ในเมื่อ h_x หมายถึง ความลึกที่ขุดหรือเจาะและ d หมายถึง เส้นผ่านศูนย์กลางของหลุม ดังนั้น จากสมการที่ (3.9) หากจัดเสียใหม่ โดยการแทนที่หน่วยน้ำหนักของดินและสเลอรี่ที่ใช้ด้วยหน่วยน้ำหนักประสิทธิผลของดินและของสเลอรี่ และโดยการแทน $4c$ ด้วย $2Kc$ จะได้ว่า

$$H_{cr} = \frac{2Kc}{\gamma' - \gamma'_f} \quad (3.30)$$

จากสมการที่ (3.29) จะมีค่า K เพิ่มขึ้น เมื่ออัตราส่วนความลึกต่อเส้นผ่านศูนย์กลางของหลุมเพิ่มขึ้น รูปที่ 3.9 แสดงความสัมพันธ์ระหว่างค่า K (จากสมการที่ 3.29) และอัตราส่วนความลึกต่อเส้นผ่านศูนย์กลางของหลุม h_x/d ที่อัตราส่วนความยาวต่อความกว้างของหลุมต่าง ๆ กัน สำหรับหลุมที่เจาะเป็นวงกลมให้ใช้ค่า $l/b = 1$

จากลักษณะรูปร่างและความลาดชันของเส้นกราฟที่แสดงในรูปที่ 3.9 จะเห็นได้ชัดเจนว่า ตัวประกอบ K มีค่าเพิ่มขึ้นเมื่อ h_x/d มีค่าเพิ่มขึ้น แต่การเพิ่มขึ้นจะไม่เป็นเส้นตรง คือจะค่อย ๆ เอียงเข้าหาเส้น h_x/d หมายความว่าส่วนปลอดภัยจะมีค่าลดน้อยลงเมื่อความลึกมีค่าเพิ่มขึ้น ดังนั้น ในการวิเคราะห์หาเสถียรภาพของร่องที่ขุดให้ตรวจสอบเสถียรภาพที่ระยะลึกมากที่สุดที่จะทำการขุดหรือเจาะ

รูปที่ 3.9

แสดงความสัมพันธ์ระหว่าง h_x/d & K (MEYERHOF, 1972)

ข. การเจาะหลุมที่มีลักษณะเป็นวงกลมและมีความลึกมาก

การเจาะหลุมที่จัดว่าเป็นหลุมลึก หมายถึงหลุมที่มีอัตราส่วนระหว่างความลึกต่อเส้นผ่านศูนย์กลางมากกว่า 12 ความเค้นของดินและเสถียรภาพของหลุมที่ขุด เป็นวงกลมหรือ เป็นสี่เหลี่ยมจัตุรัสจะมีลักษณะเหมือนกับความเค้นที่เกิดขึ้นในการวิเคราะห์ปัญหา เกี่ยวกับวิสัยสามารถรับแรงธรรของดินของ Deep Vertical Strip Foundation ซึ่งจะมีความเค้นในแนวตั้งมีค่า เท่ากับความดันของดินในสภาวะสมดุลและ MEYERHOF (1972) ได้กำหนดให้ความลึกวิกฤตที่ขุดหรือเจาะได้มีค่าดังที่แสดงในสมการที่ (3.31)

$$H_{cr} = \frac{N \cdot c}{K_0 \gamma'_f - \gamma'_f} \quad (3.31)$$

ในเมื่อ K_0 = สัมประสิทธิ์ความดันของดินภายใต้สภาพสมดุล

N = ตัวประกอบวิสัยสามารถรับแรงธรรของดินสำหรับ Deep Strip Foundation

MEYERHOF (1951) ได้คำนวณหาค่า N สำหรับวัสดุที่เป็น Rigid Plastic โดยให้ $N = 2\pi + 2 = 8.28$ ซึ่งเป็นขีดจำกัดสูงสุด (Upper Limit) ของ K และ N ในดินเหนียวภายใต้สภาพอึดตัว สำหรับวัสดุที่เป็น Elastoplastic จะหาค่า N ได้จากสมการที่ (3.32)

$$N = \ln \frac{E_i}{3c} + 1 \quad (3.32)$$

ในเมื่อ E_i = Initial Tangent Modulus of Clay

ค่า E_i จะหาได้ยากในสภาพที่ดินยังไม่เกิดการคายน้ำ ทั้งนี้เพราะนอกจากมีความไวต่อความเค้นที่มากกระทำแล้ว ยังขึ้นกับอัตราเร็วในการให้น้ำหนัก เวลาสำหรับการอัดตัว (Time of Consolidation) ตลอดจนตัวอย่างของดินที่เก็บได้ จะถูกรบกวนทำให้มีสภาพไม่เหมือนสภาพจริงในสนาม สำหรับดินเหนียวภายใต้สภาพอึดตัวเมื่ออัตราส่วนระหว่าง E_i ต่อ c

มีค่า 500-2000 จากสมการที่ (3.32) จะหาค่าของ N ได้ ซึ่งจะมีค่า 6-7.5 ถ้าหากไม่ทราบค่าของ Ei/c ที่แท้จริงในทางปฏิบัติจะใช้ค่า $N = 8$

ค. การเจาะหลุมหรือขุดร่องที่มีรูปร่างเป็นรูปสี่เหลี่ยมผืนผ้า

ในการเจาะหลุมหรือขุดร่องที่มีรูปร่างเป็นสี่เหลี่ยมผืนผ้า ถ้าความยาวของร่องมีค่าน้อย จะมีอิทธิพลของ Arching เข้ามาเกี่ยวข้องด้วย การวิเคราะห์หาเสถียรภาพของร่องสามารถที่จะทำได้โดยใช้วิธีวิเคราะห์โดยประมาณ ถ้ากำหนดให้ร่องที่ขุดมีลักษณะเป็นรูปสี่เหลี่ยมผืนผ้า มีความยาวเท่ากับ l ความกว้างเท่ากับ b และความลึกที่จะขุดเท่ากับ d แล้วการวิเคราะห์หาเสถียรภาพของร่องที่ขุดจะทำได้โดยการให้ความเค้นของดินที่เกิดขึ้นตลอดความยาวของเส้นรอบรูปบริเวณส่วนหัวและท้ายของร่องที่ขุด ซึ่งจะมีความกว้างเท่ากับ b และมีความยาวเท่ากับ $b/2$ มีค่าเหมือนกับความดันของดินที่เกิดขึ้นในกรณีของการขุดร่องหรือเจาะหลุมที่มีรูปแบบเป็นรูปสี่เหลี่ยมจัตุรัสหรือเป็นวงกลม ส่วนความดันของดินที่เกิดขึ้นตลอดความยาวของส่วนที่เหลือ คือ มีความยาวเท่ากับ $l-b$ ให้มีค่าเท่ากับความดันดินที่เกิดขึ้นในกรณีของการขุดร่องที่มีความยาวมาก ๆ การขุดร่องหรือเจาะหลุมที่มีรูปร่างเป็นสี่เหลี่ยมผืนผ้า เมื่อความยาวของร่องมีค่าไม่มากนัก ตัวสัมประสิทธิ์ K ที่ใช้ในสมการที่ (3.30) จะหาได้จากสมการที่ (3.29) โดยจะมีค่าเพิ่มขึ้นจาก 2 เมื่อ $h_x/d = 0$ และจะมีค่าเพิ่มขึ้นเรื่อย ๆ ตามค่าของ h_x/d ที่เพิ่มขึ้น จนกระทั่งถึงค่าสูงสุด ตามสมการที่ (3.31) เมื่อความลึกที่ขุดหรือเจาะมีค่ามากพอ

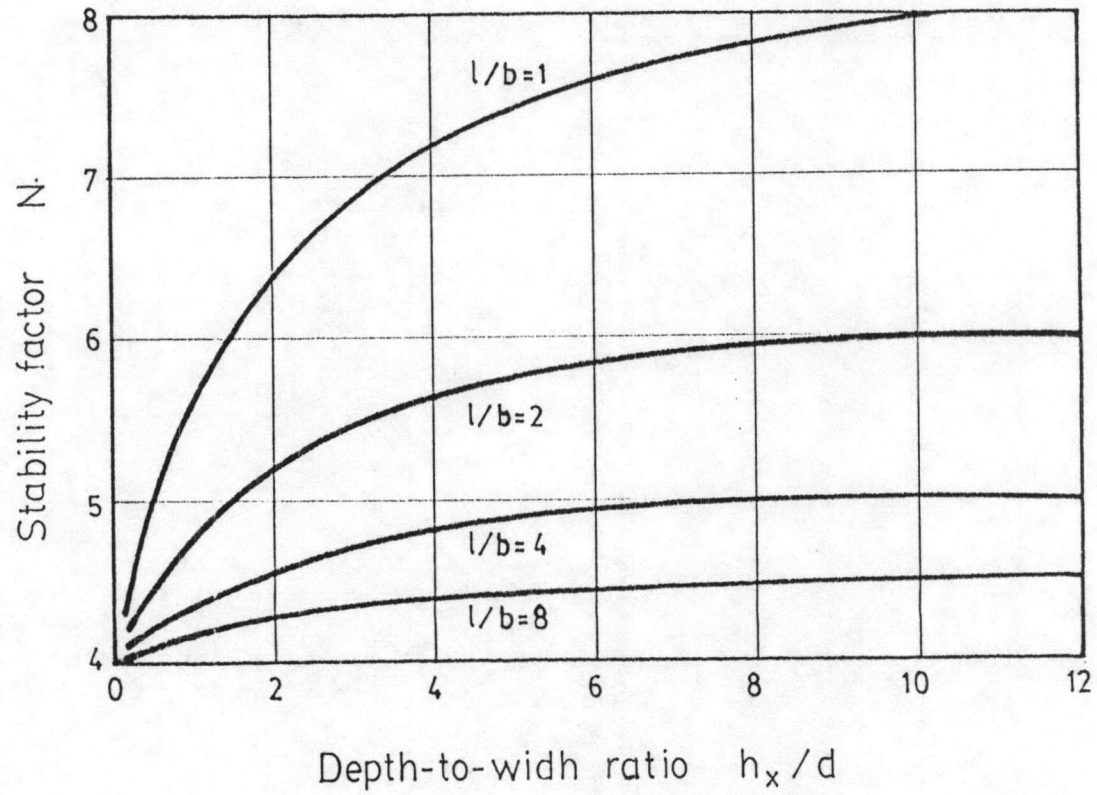
$$K = 2 \left(1 + \frac{3b}{l} \right) \quad (3.33)$$

ในทำนองเดียวกัน ตัวประกอบวิสัยสามารถรับแรงถาวรของดิน N ในสมการที่ (3.31) จะมีค่าเพิ่มขึ้นจาก 4 เมื่อ $h_x/d = 0$ (รูปที่ 3.10) จนกระทั่งถึงค่าสูงสุด ตามสมการที่ (3.34) เมื่อความลึกที่ขุดหรือเจาะมีค่ามากพอ

$$N = 4 \left(1 + \frac{b}{l} \right) \quad (3.34)$$

เพื่อความสะดวกในการหาค่า K และ N MAYERHOF (1972) ได้แสดงความสัมพันธ์ระหว่าง h_x/d , l/b และ K ดังที่แสดงในรูปที่ 3.9 และความสัมพันธ์ระหว่าง h_x/d , l/b และ N ดังรูปที่แสดงในรูปที่ 3.10

รูปที่ 3.10

แสดงความสัมพันธ์ระหว่าง h_x/d & N (MEYERHOF, 1972)